

Høringsuttalelse om ny friskolelov fra Forum for Friskoler

Forum for Friskoler (FRI) hadde helst sett at Kunnskapsdepartementet hadde fulgt opp regjerings-erklæringen. Samtidig ser vi forslaget som et skritt i riktig retning som kan åpne for mer mangfold og nyskaping i skolen. Forhåpentligvis kan dette danne grunnlag for et bredt kompromiss som kan gi mer stabile og forutsigbare rammebetingelser for friskolene. På dette grunnlaget gir Forum for Friskoler sin generelle støtte til lovforslaget. Vi stiller oss imidlertid ikke bak samtlige enkeltforslag, og har forslag til forbedringer på enkelte punkter.

I det etterfølgende kommer våre kommentarer og vurderinger til de enkelte punktene. Men først følger en kort oppsummering av punktene:

- **Godkjenningsordning:** FRI støtter forslaget om en utvidet godkjenningsordning med tilhørende presiseringer, og da spesielt forslaget om videregående opplæring i yrkesfag og profilskoler. Dette vil legge til rette for mangfold og nyskapende skoler. Intensjonen ved loven er at den skal virke over lengre tid. Da blir det spesielt viktig at listen over alternative typer skoler ikke blir uttømmende. Det må være åpning for andre fagretninger som kan ivareta framtidige kompetansebehov.
- **Krav til innhold og vurdering:** FRI støtter departementet sin vurdering av jevngradig opplæring mht fagplaner og fag- og timefordeling. Dette er avgjørende for at friskolene skal kunne være et reelt alternativ til den offentlige skolen. FRI er meget godt fornøyd med at departementet åpner for å legge til rette for IB's foretrukne modell, men mener at det 11. skoleåret er et undervisningsår på videregående nivå på linje med Vg1 og ikke et grunnskoleår.
- **Inntak av elever:** FRI støtter forslaget om å kunne holde av en andel av skoleplassene til søkere som melder seg etter den ordinære søknadsfristen. Men dersom endringen skal bli reell må det også sikres finansiering for elever som tas opp senere i skoleåret ved at det innføres en telling både 1. oktober og 1. april.
- **Toppidrett:** FRI støtter forslaget om to alternative modeller. Men vi anbefaler at man viderefører dagens ordning slik at skolene først må dokumentere hvilke idretter man ønsker å legge til rette for ved søknaden om særskilt driftstillatelse.
- **Kompletterende undervisning:** FRI støtter ikke forslaget om å fjerne tilskudd til kompletterende undervisning ved internasjonale grunnskoler i Norge.
- **Skolevirksomhet, bruken av skolepenger og statstilskudd, tilsyn, reaksjonsformer mv.:** FRI støtter alle disse forslagene med et par presiseringer.
- **Karantenebestemmelse:** FRI støtter forslaget om innføring av karantenebestemmelse.
- **Rammebetingelser for godkjente skoler:**
  - Kapitalkostnader:* FRI anbefaler at kapitalkostnader i form av en sjablongkostnad inngår i beregningsgrunnlaget og at anledningen til å kreve kapitaltilskudd fra elevene bortfaller. Først da vil lovens krav om 85% finansiering være reell.
  - Finansiering av videregående IB:* Forum for Friskoler anbefaler at det etableres en egen sats for IB Diploma program på samme måte som det er etablert en egen sats for Steinerskolene for å sikre at tilskuddet blir riktig i henhold til lovens formål.
  - Momsrefusjon på husleie for friskoler:* FRI anbefaler at KOSTRA-beregningen justeres for at private skoler har en husleie som er 25% høyere enn tilsvarende husleiekostnader for offentlige skoler.
  - Føring av vedlikeholdskostnader i KOSTRA:* Forum for Friskoler foreslår at det kompenseres for et sjablongmessig vedlikehold etter etablerte offentlige standarder for å sikre at beregningsgrunnlaget blir riktig og i henhold til lovens formål.
  - En egen rentekompensasjonsordning til friskolene:* FRI støtter at kapitaltilskuddet økes til et reelt nivå.
  - 20-dagersreglen:* FRI anbefaler at skolen bør få støtte ut ifra antall registrerte elever per de gjeldende talletidspunktene.

Kap 2 - Lovens tittel

Forum for Friskoler (FRI) støtter formuleringene i lovforslaget.

Kap 3 - Godkjenningsordningen

Forslag om nytt grunnlag – videregående opplæring i yrkesfag

Forum for Friskoler støtter forslaget som vi mener kan bidra til økt gjennomføring. Som kjent er frafallet meget høyt innen yrkesfagene. Derfor vil behovet for å utvikle nye pedagogiske metoder og måter å organisere opplæringen på være ekstra viktig. Nyskapende friskoler kan være gode alternative tilbud for den enkelte elev, og samtidig inspirere offentlige skoler til nyutvikling som kan bidra til økt kvalitet i utdanningstilbudet og dermed redusert frafall.

Forslag om nytt grunnlag – profilskole

Forum for Friskoler er svært positive til profilskoler, men anmoder om at denne listen ikke er uttømmende, og at det åpnes mulighet for andre fagretninger. I høringsnotatets bakgrunnskapittel står det at «*Formålet med loven er å legge til rette for mangfold og utvikling.*» Da må det være et poeng at ulike aktører kan se behov som ikke er nevnt i loven. Det er også nevnt at loven er tenkt å være for å skape forutsigbarhet for skoler som er etablert, og blir etablert i fremtiden. Derfor er det ønskelig at paragrafen om profilskoler blir mest mulig dynamisk, ettersom man ikke vet hvordan fremtidens utdannings- og jobbmarked ser ut. FRI ønsker også at loven ikke utformes på en måte som er til hinder for at en skole kan ha flere profiler.

Bør frittstående skoler gis adgang til å tilby Vg3 i skole for elever som ikke får lære plass?

Forum for Friskoler mener at det bør være mulig å organisere Vg3 som et praktisk skoleår. Frittstående skoler har en unik mulighet til å benytte dette året til å få elevene ut i praksis i næringslivet og etablere en tilknytning til bedrifter. Det bør også være mulig å organisere hele løpet med læretid i en frittstående skole under forutsetning av at dette gjøres i samarbeid med bedrifter.

Skolene bør også kunne eie og drive sin egen praksisbedrift der eleven kan gjennomføre hele sin læretid, uten at dette bryter med forbudet mot «annen virksomhet». F.eks. vil en skole som drives som en restaurant kunne ha elever i praksis helt fra Vg1 til endt læretid.

Særlig om kravet i lovens § 2-1 andre ledd bokstav a) religiøst

FRI støtter formuleringene i lovforslaget.

Rett til godkjenning

I dag er det et krav i loven om at læreplanen til en privatskole må være «jevngod» med LK06 for at denne skal kunne godkjennes. Skal profilskolene oppfylle sitt formål, må begrepet «jevngod» ikke være til hinder for at skoler kan bytte ut deler av læreplanen med nytt innhold. Dette er viktig for å sikre en reell utvikling og at frittstående skoler kan bli reelle alternativ. Vi viser for øvrig til våre kommentarer i kapittel 4.

”Særlige grunner” til at godkjenning ikke bør gis

I departementets forslag legges det opp til stor grad av skjønn. Etter vår mening kan dette bli vanskelig å praktisere, da momentene ved en slik vurdering fremstår som relativt uklare.

Det må være en forutsetning for en slik hjemmel at vurderingspunktene har saklig sammenheng med loven, samt at de er forholdsmessige. At personer som tidligere har hatt sentrale posisjoner eller nær tilknytning til skoler som har mistet godkjenningen, eller hatt gjentatte alvorlige brudd på loven, nektes godkjenning etter en slik hjemmel, vil etter en konkret skjønnsmessig vurdering kunne fremstå som rimelig. Hva gjelder departementets spørsmål om integreringsmessige vurderinger er Forum for Friskoler enige i forslaget om at dette må vurderes uavhengig av godkjenningsgrunnlaget.

Nærmere om kommunenes/fylkeskommunenes innsigelsesadgang og negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet

Frittstående skoler vil kunne ha en viktig rolle med å komme i dialog med næringslivet og bidra til å skaffe flere læreplasser. Vi er enige i at kommuner og fylkeskommuner skal ha innsigelsesadgang. Vi er imidlertid også enige i departementets vurderinger om at dette ikke skal være noen «vetorett» for kommunene og fylkeskommunene til å avgjøre om hvorvidt en skole skal opprettes eller ikke. Vi støtter derfor departementets vurdering om at hovedregelen skal være at dersom vilkårene anses oppfylt, skal godkjenning gis. Det gjelder også departementets presiseringer av forvaltningsrettslige prinsipper med krav til saklighet og likebehandling som sikrer at vedtakene ikke blir vilkårlige. I vurderingen av innsigelsene fra vertskommunen/vertsfylket må det ha betydning hvor godt de negative konsekvensene er sannsynliggjort.

Det er vår erfaring at private tilbydere, i vel så stor grad som de offentlige skolemyndighetene, klarer å etablere kontakter med det lokale næringsliv, som kan gi nye lærlingplasser.

Kap 4 - Krav til innhold og vurdering

Jevngod opplæring mht Fagplaner og fag- og timefordeling

Forum for Friskoler støtter departementets ønske om at flere skal kunne starte frittstående skoler, og på den måten legge til rette for et økt mangfold. Det er derfor viktig å sikre at skoler som ønsker å være et reelt alternativ til den offentlige skolen får vide nok rammer til å utvikle sitt særpreg. Videre er det viktig at skolene får rom til å ivareta sin egenart. Vi kaller det retten til å være annerledes. Skoler som ønsker å være reelt annerledes fra den offentlige skolen, skal likevel gi elevene en opplæring som er jevngod med den som gis i den offentlige skolen.

At opplæringen skal være jevngod innebærer ikke at tilbudet i friskoler skal være identisk med opplæringen i den offentlige skolen, hverken hva gjelder læreplanverk eller organisering av opplæringen. Forum for Friskoler støtter departementets vurdering av dette.

Internasjonale skoler

Forum for Friskoler er positive til at departementet åpner for å legge til rette for IB's foretrukne modell. Vi er imidlertid av den oppfatning at det 11. skoleåret er et undervisningsår på videregående nivå på linje med Vg1 og ikke et grunnskoleår.

Elevene er kunnskapsmessig på samme nivå som Vg1 elevene. Elevene som tar dette året vil normalt videreføre en IB utdanning med et toårig Diploma på en norsk eller utenlandsk IB skole. Dersom det 11. skoleåret er i grunnskolen vil de formelt sett ikke kvalifisere til Diploma Programmet (Vg2) selv om opplæringen er tilrettelagt nettopp for dette. Disse elevene risikerer da å måtte ta Vg1 (Kunnskapsløftet) før de kvalifiserer til Vg2 (Diploma Programmet). For disse elevene, som regelen er tilrettelagt for, blir det å gå gjennom det samme skoleåret to ganger.

De elevene som ikke ønsker å fortsette innen IB utdanningen foretar da et omvalg i henhold til loven og begynner i Vg1 Kunnskapsløftet. FRI anbefaler derfor at det 11. året blir godkjent som et Vg1 år.

Dette vil også støtte opp under IBO som legger veldig stor vekt på transition og continuum, hvor direkte overganger mellom programmene er særdeles viktig.

Kap 5 - Kompetansekrav for undervisningspersonalet

FRI vurderer det slik at forslagene primært er videreføring av eksisterende krav, som vi mener fungerer tilfredsstillende. Vi støtter derfor forslagene.

Kap 6 - Inntak av elever

Hjemmel for å gi forskrifter om inntak av elever og reservasjon av elevplasser

Forslaget til ny §3-1 støttes, men vi stiller spørsmål om forslaget går langt nok til at internasjonale skoler godkjent etter opplæringsloven vil velge å endre status. Dette blir kun en realitet hvis de økonomiske forholdene er lagt til rette.

Dersom departementet ønsker at de internasjonale skolene som i dag ikke er friskoler skal bli friskoler, må det være anledning til å sette av en rimelig andel av plassene i hele skolen til kjernegruppen. Erfaringer fra internasjonale skoler tilsier at man raskt vil oppleve ventelister på flere år. Skolene blir derfor fylt opp med lokale elever, og det vil ikke være mulig å få plass på kort varsel til internasjonale familier. Notatet fremholder at det har vært usikkerhet om handlingsrom innenfor eksisterende lovverk. Å melde overgang til friskoleloven er åpenbart et valg man ikke tar lett, dersom man i dag har suksess under opplæringsloven.

Departementet foreslår at det er mulig å holde av en andel av skolens kapasitet til søkere som melder seg etter den ordinære søknadsfristen. Dette er et viktig første skritt på veien, men dessverre ikke nok. Dersom endringen skal bli reell må det også sikres finansiering for elever som tas opp senere i skoleåret. Dette er ikke mulig så lenge dagens ordning videreføres med kun én telling per 1. oktober. En forsvarlig økonomihåndtering vil da tilsi at de heller fyller opp plassene med lokale elever fra skolestart.

Forum for Friskoler anbefaler derfor at det innføres to telledatoer – 1. oktober og 1. april slik det er for videregående skoler. Dette vil kunne fange opp både avgang og tilgang på elever, og således gi en korrekt og bærekraftig finansiering basert på faktisk elevtall. Forum for Friskoler er åpen for at to telledatoer kan avgrenses til internasjonale skoler da de har en målgruppe som tilsier spesielle behov for opptak og avgang av elever i løpet av skoleåret.

Kap 7 - Inntak av voksne

FRI støtter forslagene.

Kap 8 - Reguleringen av private skoler som tilbyr videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett (toppidrettsgymnas)

Forslaget om to modeller ser hensiktsmessig ut, alt etter skolens profil.

Det kan imidlertid være problematisk å dokumentere hvilke idretter det søkes etablering for. Fra år til år vil det være ulikt behov og interesse for ulike idretter. Dette kunne ha vært løst ved at man

søker og dokumenterer samarbeid med idrettsklubber i noen idretter, men at skolen også kan søke for flere plasser som brukes til å etablere nye samarbeid underveis i skoledriften.

Etter dagens lovverk er det slik at skolene først dokumenterer hvilke idretter man ønsker å legge til rette for ved søknaden om særskilt driftstillatelse. Dette gjøres ofte ved at man forsøker å inngå kontrakter med forbehold om godkjenning, mellom skolen, trenere og utleiere av fasiliteter osv. I praksis har det vist seg vanskelig å få slike kontraktsforbehold, selv der det kun er snakk om søknader om særskilt driftstillatelse. Dette er et tidsrom på ca 6 ukers forbehold. Å måtte dokumentere kontakt og avtaler med idrettsklubber allerede på søknadstidspunktet fremstår som upraktisk av flere grunner. For det første med tanke på det store tidsrommet fram til godkjenning, som vil være minst et helt år fra søknadsfrist 1. april. I praksis vil dette være lengre, da kontrakter må inngås tidligere enn søknadsdato. For det andre er usikkerheten rundt skolesøknaden i seg selv et hinder. Det er her langt mer usikkert hvilke skjønsmessige momenter som vil komme inn og avgjøre om prosjektet godkjennes av direktoratet eller ikke. Ved søknaden til særskilt driftstillatelse har partene den sikkerheten at skoleprosjektet allerede er godkjent, og at det for driftstillatelsen er relativt klare krav for godkjenning. I tillegg vil man i større grad ha kunnet etablere et søkergrunnlag rundt de idrettsklubbene man har klart å opprette kontakt med.

Vi mener også det vil være unødig byråkratiserende hvis skolen må søke om driftsgodkjenning for nye idretter. Hvilke idretter som det til enhver tid vil være hensiktsmessig å tilby, vil være avhengig av flere faktorer. Herunder kan nevnes etterspørsel, tilgang på fasiliteter og trenerkompetanse, samt skolens eget ønske om fokus.

Det vil, etter høringsforslaget, bli vesentlig vanskeligere å starte en skole godkjent for toppidrett enn det det er i dag. Forslaget medfører derfor at skolene som allerede er godkjent vil være uten konkurranse på en helt annen måte enn under dagens lovverk.

Kap 9 - Kompletterende undervisning

Internasjonale grunnskoler i Norge

Det fremgår fra høringsnotatet at det i 2013 ble utbetalt ca. 39 mill. kroner i tilskudd til dette formålet. Midlene ble fordelt på 14 skoler og ca. 3360 elever. I statsbudsjettet for 2014 ble det bevilget 43 mill. kroner. Av disse midlene mottok de fire internasjonale grunnskoler i 2014 4,3 mill. kroner. Departementet har beregnet at besparelsen blir netto 7 mill. kroner. Vi bestrider dermed faktagrunnlaget som er en del av departementets vurdering.

Vi vil også presisere at selv med ganske høye skolepengesatser er samtlige av de berørte skolene non-profit organisasjoner, og har ikke som formål å ta utbytte. Skolene som blir berørt er i storbyene Oslo, Stavanger og Bergen. I Stavanger og Bergen finnes det ikke internasjonale skoler godkjent etter privatskoleloven, og i Oslo er det manglende kapasitet.

Internasjonale grunnskoler godkjent etter opplæringsloven §2-12 er ikke kun forpliktet til å tilby undervisning i norsk, samfunnsfag og RLE til norske og EØS borgere, men til samtlige elever ved skolen. Ref. opplæringslov §§2-1 og 3.

I praksis betyr dette for skolene at det må være et tilbud om norsk for norskspråklige og et alternativ undervisningsopplegg i grunnleggende norsk. Det kan være tilsvarende ordninger for undervisningen i RLE og samfunnsfag. I tillegg tilbyr skolene mange flere timer i disse fagene enn antallet som er

finansiert gjennom tilskuddsordningen. For skolene betyr dette at tilskuddet utgjør kun en brøkdel av de reelle kostnadene av å oppfylle kravene til innholdet i undervisningen og tilpasset opplæring, ref opplæringsloven §§2-1 og 3.

Vi vil også presisere at disse skolene er forpliktet til å delta i de nasjonale prøvene og obligatoriske kartleggingsprøvene, og at Utdanningsdirektoratet har vært ganske restriktiv med å innvilge fritak fra disse. I Departementets vurdering står det at hvis en «internasjonal skole ber om fritak fra opplæring i norsk, samfunnsfag eller RLE, gir det ingen god sammenheng at de samtidig kan få tilskudd til å gi slik opplæring.» Det kommer ikke frem fra vurderingen om hvorvidt disse skolene har bedt om fritak. Derimot viser våre egne undersøkelser viser at dette gjelder kun en skole som har søkt om og blitt innvilget fritak fra RLE. De har dermed ikke rett til å søke om tilskudd til enten RLE eller samfunnsfag. Det vil si at dagens ordning tar allerede høyde for at det kan være fritak fra visse fag som dermed heller ikke blir tilskuddsberettiget.

Norske foreldre og EØS-borgere som har et forhold til Norge velger internasjonale grunnskoler av mange årsaker. Det vanligste er at familien har oppholdt seg i utlandet i en periode, og barna derfor har hatt en engelskspråklig skolegang. Det er ikke alltid at elevene har hatt muligheten til å vedlikeholde sine norskkunnskaper og trenger et tilpasset opplæringsopplegg for å komme opp på et slikt nivå at de kan fungere på en «vanlig» skole. Dette kan være spesielt utslagsgivende når en elev går på ungdomstrinnet og manglende norskkunnskaper kan hindre eleven i å oppnå gode karakterer for å komme seg videre i skolesystemet.

Foreldrene til disse elevene representerer kompetansesarbeidskraft som Norge har behov for og som Regjeringen i Sundvolden-erklæringen gav uttrykk for å legge bedre til rette for. Etter vår mening vil gjennomføringen av departementets forslag innebære at skolene som er godkjent etter opplæringsloven §2-12 blir enda dyrere og Norge dermed blir mindre attraktiv for denne arbeidskraften.

Hvis forslaget går gjennom vil skoler i utlandet, både nasjonale og internasjonale, som har norske elever fortsette å kunne motta tilskudd mens de samme elevene, hvis de går på en internasjonal skole i Norge, ikke vil kunne motta dette tilskuddet. Foreldrene til elevene som går på de internasjonale grunnskolene i Norge betaler skatt i Norge. Det samme er ikke nødvendigvis sant for foreldrene til elevene som mottar dette tilskuddet i utlandet.

Det stilles krav til skolene som mottar dette tilskuddet om revisorattestert rapportering av elevtall to ganger i året, og skolene må også legge frem revisorattestert regnskap som viser hvordan tilskuddet er blitt brukt. Disse kravene er gjort fordi dette tilskuddet reguleres etter Privatskoleloven. Det er derfor kvalitetskrav til disse skolene både når det gjelder innholdet av undervisningen og bruk av tilskuddet.

Kap 10 - Skolevirksomhet, bruken av skolepenger og statstilskudd, tilsyn, reaksjonsformer mv.

10.2 - Skolevirksomhet (§ 2-2 første ledd)

Forum for friskoler anbefaler at skolefritidsordning tillates å være innenfor loven. I dagens Privatskolelov er skolefritidsordningen en tillatt tilleggsvirksomhet. SFO kan drives innenfor skolens

juridiske enhet, men det skal lages eget avdelingsregnskap for å sikre at det ikke skjer en overføring av midler fra skolevirksomheten til SFO.

SFO er en liten del i forhold til skolevirksomheten. Den finansieres med egenandel. Skolene vil tilstrebe å drive SFO i balanse. Skolefritidsordningen vil i sin natur være nært integrert i skolen da den som regel drives fra skolens lokaler. For å tilfredsstillte dagens privatskolelov bør skolene legge ned SFO tilbudet i perioder hvor avdelingsregnskapet ikke går i balanse. Samtidig er dette et tilbud som skolene er pålagt å ha. Ut fra et hensiktsmessig synspunkt anbefaler FRI at SFO er skolevirksomhet i første gruppe.

10.3 - Registrering i Enhetsregisteret (§ 2-2 andre ledd første punktum)

FRI støtter departementets forslag.

10.4 Innskuddskapital (§ 2-2 andre ledd annet punktum)

FRI støtter departementets forslag.

10.5 Minste elevtall (§ 2-2 tredje ledd)

FRI støtter departementets forslag.

10.6 Krav om bruken av statstilskudd og skolepenger (§ 6-3)

Handel med nærstående

FRI støtter departementets forslag.

Skolens organisasjonsfrihet

En forutsetning for at friskoler skal være et reelt alternativ til den offentlige skolen er at skolene må stå fritt til å organisere skolevirksomheten slik de selv ønsker i tråd med det alternativet de er godkjent som. Det må omfatte alt fra faglig og pedagogisk gjennomføring til måten skolen organiserer sine praktiske og administrative tjenester. Vi kaller det – *retten til å være annerledes*. Det er derfor viktig at en ny friskolelov gir de alternative skolene en rett til fritak for endringer i lover og forskrifter som er utviklet kun med tanke på de offentlige skolene. Spesielt gjelder dette skoler som er godkjent med alternative fagplaner slik som de internasjonale skolene og de kommende profilskolene.

Innsyn og dokumentasjon

FRI støtter departementets forslag.

Skolens plikt til å godtgjøre at kjøp er gjort på markedsmessige vilkår

Forum for Friskoler støtter forslaget, men reglene som skal utarbeides må konkretiseres og må ikke være så byråkratiske at de blir for omfattende å tilfredsstillte. Det må stilles formkrav til hvordan markedspriser skal dokumenteres, og retningslinjer mht hvordan markedsmessig pris skal fastsettes. I tillegg må det være krav om åpenhet om hvordan markedspriser dokumenteres. Kravet må gjelde både for skolene og Utdanningsdirektoratet som tilsynsmyndighet.

Kap 11 - Innføring av karantenebestemmelse

FRI støtter forslaget om karantene, inkludert forslaget om anledning til å gi enkeltpersoner karantene. Når det gjelder forslaget om at karantenen også skal omfatte plikt til å fratre slike eksisterende stillinger anbefaler FRI at departementet foretar en nærmere juridisk vurdering sett opp

mot annet lovverk. Det må ligge et krav til aktiv medvirkning til alvorlige lovbrudd for å kvalifisere for karantene. F.eks. bør ikke varamedlemmer som ikke har deltatt i aktuelle styremøter kunne rammes av karantene.

Kap 12 - Rammebetingelser for godkjente skoler

Kapitalkostnader og kapitaltilskudd

Alle skoler etter loven driver sin virksomhet i skolebygg. Det betyr at det finnes kapitalkostnader enten i form av husleie eller i form av avskrivninger og renter knyttet til bygget. Dersom ikke bygget er gitt som gave, betyr det at skolen er underfinansiert og at kapitalkostnadene må dekkes av de midlene som egentlig skulle komme elevene til gode.

Lovgiver har sett dette og gir skolene en rett til å hente inn deler av dette beløpet fra elevene, 4500 kr pr år for elever i videregående skole og 3400 kr pr år for elever i grunnskolen.

I følge Rådgivningstjenesten for skoleanlegg har en gjennomsnittlig norsk skole 15 kvadratmeter skolebygg pr elev. Dersom kapitalkostnaden er 1000 kr pr kvadratmeter pr år vil kapitalkostnaden være 15.000 kr pr år pr elev. Differansen mellom dette beløpet og 4500 kr/3400 kr må dekkes av de midlene som skulle benyttes til elevenes undervisning. Skolene kan ikke budsjettere med gaver og kan ikke drive virksomhet utenfor loven.

Forum for Friskoler anbefaler at kapitalkostnader i form av en sjablongkostnad inngår i beregningsgrunnlaget og at anledningen til å kreve kapitaltilskudd fra elevene bortfaller. Resultatet vil bli at skolepengesatsene reduseres og gjør friskolene mer tilgjengelige og at tilskuddet reelt sett blir 85% av kostnadene i den offentlige skolen.

KOSTRA for videregående IB skoler i henhold til loven

Dagens lov legger følgende til grunn i § 6-1. Statstilskot:

"Godkjende skolar får statstilskot til godkjend opplæring med 85 prosent av eit tilskotsgrunnlag per elev. Til grunn for tilskotsgrunnlaget ligg gjennomsnittlege driftsutgifter per elev i den offentlege skolen. Tilskotsgrunnlaget blir korrigert for utgifter som den offentlege skolen har, men som ikkje skal inngå i tilskotsgrunnlaget. Tilskotsgrunnlaget blir rekna ut særskilt for barnesteget, ungdomssteget og dei ulike utdanningsprogramma i vidaregåande opplæring."

I følge informasjon fra fylkeskommunene til Utdanningsdirektoratet har de lokale IB-linjene et kostnadsnivå som ikke dekkes inn av satsen for studiespesialisering. Samtlige skoler som tilbyr studiespesialisering får en høyere sats på grunn av dette. Dette jevnes ut for de offentlige skolene fordi IB er en liten andel av det studiespesialiserende tilbudet.

Fylkeskommunen greier å skille ut disse kostnadene til IB-tilbudet i sine internregnskap, men Utdanningsdirektoratet kan ikke hente ut tall på dette nivået fra KOSTRA. Det gjenstår da en skjevhet i finansieringen i henhold til Privatskoleloven for skoler som bare tilbyr IB-linje på grunn av at KOSTRA ikke måler effektivt.

Forum for Friskoler anbefaler at det etableres en egen sats for IB Diploma program på samme måte som det er etablert en egen sats for Steinerskolene for å sikre at tilskuddet blir riktig i henhold til lovens formål.

Momsrefusjon på husleie for friskoler

Utleiere av skolebygg må forholde seg til et regelverk som virker diskriminerende på friskoler. Dersom de leier ut til en offentlig skole så har de rett til å momsregistrere seg, og kan fakturere husleien med moms. Den offentlige skolen nyter da godt av momskompensasjonsordningen og får refundert momskostnadene.

Dersom gårdeieren leier ut til en skole som er privat eid, har de ikke anledning til å momsregistrere seg, og må bake inn alle momskostnadene i leien. Følgelig får de privateide skolene ikke noe moms å trekke i fra, og får en husleie som er 25 % høyere enn hva offentlige skoler får.

Forum for Friskoler anbefaler at KOSTRA-beregningen justeres for at private skoler har en husleie som er 25% høyere enn tilsvarende husleiekostnader for offentlige skoler.

12.1 Førings av vedlikeholdskostnader i KOSTRA

Vedlikeholdskostnader i den offentlige skolen inngår i beregningsgrunnlaget i KOSTRA-modellen. Kapitalkostnader og investeringer inngår ikke. Departementet ser at kommuners og fylkeskommuners prioriteringer kan medføre at det ikke blir gjennomført vedlikehold på skolebygg før det blir nødvendig med større rehabiliteringer. Slike rehabiliteringer inngår ikke i tilskuddsgrunnlaget. Dette betyr at skolene i henhold til loven blir underfinansiert og at loven på dette punkt ikke dekker lovens formål. Forum for Friskoler foreslår at det kompenseres for et sjablongmessig vedlikehold etter etablerte offentlige standarder for å sikre at beregningsgrunnlaget blir riktig og i henhold til lovens formål.

12.2 Uttrekk av avskrivningskostnader fra tilskuddsgrunnlaget

Forum for Friskoler er uenig i at avskrivningskostnader skal trekkes ut fra tilskuddsgrunnlaget. Se begrunnelsen i innledningen til kapittelet 12.

12.3 En egen rentekompensasjonsordning til friskolene

FRI støtter at kapitaltilskuddet økes til et reelt nivå. Dersom skolene får kompensasjon for kapitalkostnader/husleiekostnader, så vil kompensasjonen omfatte avskrivning og rentekostnader.

12.4 Korrigering av tilskuddet til videregående friskoler basert på frafallsstatistikk for offentlige skoler

Departementet uttaler at «Dersom den andre telledatoen bortfaller, vil dessuten et insentiv til å holde på elever falle bort for privatskolens del.» Hvis dette er et insentiv som fungerer for å få ned frafallet i private skoler, finner Forum for Friskoler det underlig at ikke det samme tiltaket forsøkes ved offentlige skoler hvor frafallet er høyt. På dette viktige området bør det være likebehandling mellom offentlige og private skoler.

Departementet skriver videre at «Det er usikkert hvor mye Fylkeskommunen eventuelt har av innsparinger som følge av at elever ikke fullfører hele skoleløpet»

Det samme argumentet brukes ikke overfor frittstående skoler som får sitt tilskudd kuttet når en elev slutter eller har et høyt udokumentert fravær. Dette blir ulogisk, og fremstår som en urimelig forskjellsbehandling.

12.5 20-dagersregelen

Forum for Friskoler stiller seg fullt og helt bak lovgivers intensjoner om å få ned fraværet i den videregående skolen. Fravær er et voksende problem, med store individuelle og samfunnsøkonomiske konsekvenser, spesielt med tanke på sammenhengen mellom fravær og frafall. Våre skoler har derfor et sterkt søkelys på denne problemstillingen i sitt daglige virke. Fravær i den videregående skolen er imidlertid et svært komplekst problemområde, og loven kan derfor oppleves å ha en mangelfull tilnærming til hva arbeidet med reduksjon av fravær i skolen innebærer. Forskningen viser at det er mange faktorer som påvirker høyt fravær. Blant annet er lave karakterer fra ungdomsskolen, boforhold, familieforhold, rus og psykisk sykdom viktige faktorer.¹ Mange av elevene med høyt fravær har ofte vidtrekkende problemer, og krever store ressurser fra skolen. Det kan derfor virke urimelig at skolene, til tross for iherdig arbeide og at eleven faktisk gjennomfører, kan ende opp med ikke å motta støtte for vedkommende elev.

Formålet med paragrafen er ment «å sikre at statstilskuddet går til faktisk opplæring av eleven» og «å skulle stimulere til at skolen arbeider for økt gjennomføring av opplæringen». Begge formuleringene er fornuftige, men ikke uproblematiske. For det første kan loven oppleves inkonsistent med tanke på at en elev som på grunn av f. eks psykiske problemer ikke klarer å dokumentere sitt fravær fører til at skolen mister støtte, mens man mottar støtte for en elev med et enda høyere dokumentert fravær, selv om det i sistnevnte tilfelle er enda mindre tale om «faktisk opplæring av eleven». Det andre problemområdet vil i det følgende illustreres med et konkret eksempel.

En av de private videregående skolene hadde skoleåret 2013/2014 en elev som var borte over 20 dager i løpet av oktober og november. Skolen forsøkte i dette tidsrommet å komme eleven i møte, men vedkommende var unnvikende og leverte ikke dokumentasjon. I vårsemesteret var eleven tilstede og fikk vurdering i alle fag, i tillegg til å delta på alle eksamener for VG3. Han leverte aldri dokumentasjon til tross for mange oppfordringer. Det eneste vedkommende sendte fra seg var en e-post hvor det ble opplyst om at han i en periode på høsten hadde hatt psykiske problemer som ble løst uten profesjonell hjelp, og mer ville han ikke si om den saken. Skolen søkte om dispensasjon, men fikk ikke støtte for eleven. Dette kan forstås kontraintuitivt og oppleves urimelig med tanke på at paragrafens formål er å sikre at tilskuddet «går til faktisk læring», og at «skolen arbeider aktivt for økt gjennomføring». I dette tilfelle gjennomførte eleven videregående skole, og skolen arbeidet aktivt for dette, men likevel ble ikke støtte utbetalt. At dette er gjeldene praksis fra direktoratet kommer også frem i høringsutkastet hvor det står at det «i praksis ikke har vært lagt avgjørende vekt på hvilken oppfølging skolen har gitt gjennom skoleåret eller om eleven har gjennomført skoleåret.» Forum for Friskoler stiller seg undrende til at disse momentene ikke vektet tyngre, når lovens formål faktisk er å sikre oppfølging og gjennomføring.

Den siste innvendingen til dagens praksis knytter seg til forutberegnelighet i skoledriften: Skolene ansetter lærere etter hvor mange elever de har ved skolestart. Ved å miste støtte for elever underveis i skoleåret blir det en diskrepans mellom de beregnede inntektene og de faktiske utgiftene. Dette skaper en uforutsigbar økonomisk situasjon. Spesielt rammer dette skoler som tar inn elever med lave karakterer fra ungdomsskolen.

---

¹ Holdninger til fravær og nærvær i skole og arbeidsliv. Rapport fra Sintef. 2012.

Vi foreslår følgende alternative regulering: Skolen bør få støtte ut ifra antall registrerte elever per de gjeldende telletidspunktene.

Det er i tillegg ønskelig at departementet presiserer om det er ønsket politikk at skolene i større grad søker om bortvisning etter dagens § 3-10 i privatskoleloven når elever har stort udokumentert fravær, i stedet for å følge dem opp videre, og om det vil bli gitt anmodninger til fylkene om å fatte slike vedtak hyppigere.

Oslo, 15. januar 2015,

Håkon Haugli
Sign.
Adm. dir.
Abelia

Knut Erik Beyer-Arnesen
Sign.
Styreleder Forum for Friskoler
Abelia